Vytautas KAZAKEVIČIUS

Exploration in the territory of Pažobris barrow cemetery in 1998

In 1998 in the territory of the destroyed Pažobris barrow cemetery (Raseiniai district), LIH explored the area of 85 m^2 (4 trenches and 1 test excavation). During the exploration, the fragments of stone circles of the barrows and some finds, such as a socketed axe, a fragment of a brass neck-ring with hoof-shaped terminals and a part of another neck-ring were found. The barrow cemetery is dating from the first centuries.

Vida KLIAUGAITĖ

TYRINĖJIMAI ALEKSANDRIŠKIŲ PILKAPYNE 1999 M.

Aleksandriškių pilkapynas (Vilniaus r.) yra 0,23 km į PR nuo Bildikio ežero, Pukštėnų miške, Lavoriškių girininkijos 23 ir 32 kvartaluose. Pilkapyną sudaro 4 pilkapiai, kurių skersmuo nuo 8 iki 12 m, o aukštis 0,4–1,2 m. 3-juose pilkapiuose žymu seniau iškastų duobių pėdsakai. Ketvirtąjį apardė kvartalinė linija. Pastarasis ištirtas 1999 m. tyrinėjimų sezono metu.

Pilkapis yra 12 m skersmens, aukštis 1,2–1,3 m. Sampilas supiltas iš smėlio su pelenų ir degėsių priemaiša. Pilkapio pagrindas – iki 10 cm storio, labai ryškus pelenų sluoksnelis. Ant pagrindo krautas akmenų vainikas, jo vidinio lanko skersmuo – 8 m. Vainikas krautas 2–3 eilėmis, stambesni akmenys (vidutinis skersmuo apie 40 cm) krauti apačioje, virš jų smulkesni (apie 20–30 cm skersmens) ir visai maži (10–15 cm skersmens). Vainikas gana gerai išlikęs, tik P dalyje šiek tiek apiręs. Pilkapį supa 5 pailgos duobės, jų plotis 0,6–2,8 m, gylis – 0,38–0,8 m. Jos užpildytos tamsiu smėliu ir juoda peleninga žeme. R ir V duobėse ypač gausu akmenų – keletas stambesnių duobių paviršiuje ir jų užpilde bei daug smulkesnių (iki 20 cm skersmens) duobių dugne, V duobėje net 2–3 eilėmis.

Pilkapyje aptikti 5 degintiniai kapai. 2 įrengti ant pagrindo (Nr. 4 ir Nr. 5), kiti įvairiose sampilo vietose.

Kapas Nr. 1 aptiktas 25 cm gylyje nuo dabartinio sampilo viršaus P pilkapio dalyje. Negausūs švarūs degintiniai kaulai sudaro kompaktišką iki 30 cm skersmens ir 5 cm storio krūvelę, tarp jų geležinis peiliukas.

Kapas Nr. 2 aptiktas ŠR pilkapio dalyje, 28 cm gylyje nuo sampilo viršaus. Vidutinio stambumo su gausiais degėsiais degintiniai kaulai sukrauti į 25×40 cm Š–P kryptimi orientuotą krūvelę. Tarp kaulų įdėta yla ir žalvarinės plokščio keturkampio pjūvio juostelės apsilydęs fragmentas.

Kapo Nr. 3 kontūras užfiksuotas 40 cm gylyje nuo sampilo viršaus, pilkapio V dalyje. Jis stačiakampio užapvalintais kampais formos, orientuotas R–V kryptimi, išsiskyrė tamsesniu užpildu. Kontūro ribose padrikai paskleisti smulkūs degintiniai kaulai, šiek tiek tankiau pasklidę kapo V dalyje. Duobės gylis – 38 cm. Tarp kaulų surinkta žalvarinių susilydžiusių dirbinių fragmentų bei geležinis apskrito pjūvio strypelis (ylos ar smeigtuko dalis?).

Kapas Nr. 4 įrengtas ant pagrindo pilkapio P dalyje, 65 cm gylyje nuo sampilo viršaus. Stambūs degintiniai kaulai sukrauti į 80×20 cm skersmens ir 8–10 cm storio krūvelę, orientuotą R–V kryptimi. Kapo R dalyje, tarp kaulų, greta vienas kito įdėti apdegę ietigalis ilga įmova ir maža rombo formos plunksna bei siauraašmenis pentinis kirvis. Šalia kapo PV pusėje užfiksuota degėsių dėmė, 30×30 cm skersmens, pjūvyje „V" formos. Tai, matyt, stovėjęs stulpas, įkastas į įžemį iki 45 cm.

Kapas Nr. 5 aptiktas pilkapio centre 2 m į Š–ŠR nuo kapo Nr. 4, įrengtas ant pagrindo, 60 cm gylyje nuo sampilo viršaus. Labai smulkūs degintiniai kaulai padrikai paskleisti gana plačiame, iki 1,5 m skersmens, plote. Didžioji kaulų koncentracija užėmė apie 1×0,4 m skersmens ir 18 cm storio plotą, orientuotą Š–P kryptimi. Į Š nuo šios kaulų koncentracijos rasta apie 10 cm skersmens kaulų krūvelė su kaukolės fragmentais. Kape degintiniai kaulai stambūs, tarp jų ir aplink juos gausu degėsių. Kapo PV dalyje, 62 cm gylyje nuo sampilo viršaus, aptiktas apdegęs peilis.

Pilkapis datuojamas viduriniuoju geležies amžiumi.

Vida KLIAUGAITĖ

Exploration in Aleksandriškės barrow cemetery in 1999

In Aleksandriškės barrow cemetery (Vilnius district) No 4 was explored. Its diameter is 12 m, height - 1,2-1,3 m. The barrow was inside of a stone circle, which inner diameter was 8 m and which was surrounded by 5 oblong pits. In the barrow 5 cremations were found: 2 of them were in the base of the barrow, the others were in the earth pile. Among cremated bones there were some burned burial items: an iron knife, a brass sash, a iron cudgel, a knife with a narrow blade and a blunt end and a spearhead with a pronounced midrib. The barrow is dating from the Middle Iron Age.

Vida KLIAUGAITĖ

TYRINĖJIMAI BALIULIŲ PILKAPYNE 1999 M.

Baliulių pilkapynas (Švenčionių r.) yra apie 0,65 km į Š–ŠV nuo geležinkelio Pabradė–Lentupis–Didžiasalis tilto per Meros upę ir apie 0,13 km į R–ŠR nuo Meros upės dešiniojo kranto, Nemenčinės miškų urėdijos Pažeimenės girininkijos Zalavo miške, 107 kvartalo Š dalyje, į P nuo kelio Pabradė–Švenčionys, gana aukštoje upės atžvilgiu, kiek banguotoje vietovėje, pušyne. Baliulių pilkapyne iki 1999 m. užfiksuoti 8 pilkapiai, išsidėstę pailgame ŠV–PR kryptimi plote nuo 2 iki 12 m atstumu vienas nuo kito. Septynių pilkapių sampilai nuo 8 iki 12 m skersmens bei 0,3–1,1 m aukščio. Aštuntasis, esantis R pilkapių grupės pusėje, siekia iki 22 m skersmens ir 1,6 m aukščio. Pilkapius juosia grioviai bei pailgos duobės, kai kurios gana ryškiai matomos. Dar 2 pilkapiai užfiksuoti kaip spėjami ant telefono kabelio linijos.

Archeologiniai tyrinėjimai pilkapyne susiję su būsimojo kelio, kurio ašis kirs pilkapyno teritoriją, statybomis. Iššvalgius teritoriją, paaiškėjo, kad pilkapių čia esama kur kas daugiau, nei buvo žinoma iki šiol. Kai kurie nauji pilkapiai aptikti pradėjus archeologinius kasinėjimus. Visi naujai atrasti pilkapiai labai sulėkštėję arba sunaikinti tiesiant kelią ar telefono kabelį ir jo antžeminę liniją, tad yra sunkiai ar visiškai vizualiai neišskiriami. Tokių pilkapių aptikta dar 6 (neįskaitant 2-jų spėjamųjų): Nr. 11–16. Jų sampilų aukštis tesiekia 0,2–0,4 m, o skersmuo 7–11 m.

1999 m. tyrinėjimų sezono metu ištirta 11 pilkapių ar jų liekanų (pilkapiai Nr. 1–5, 9–14). Juose rasta 15 kapų, iš kurių 4 griautiniai, kiti degintiniai.

Pilkapis Nr. 1. Apnaikintas tiesiant telefono kabelį ir jo antžeminę liniją. P šonas apardytas. Aukštis 0,9 m, skersmuo 12 m. Palei kraštus sudėti pavieniai vidutinio stambumo akmenys, apsuptas 5 pailgų, beveik susijungiančių duobių. Po pagrindu pilkapio centre rastas griautinis moters (?) kapas. Kapo duobė 3,5×1,6 m dydžio, orientuota V–R kryptimi. Griaučiai visiškai sunykę, likę tik kaukolės fragmentai, aptikti 1 m gylyje nuo buvusio žemės paviršiaus. Tame pat gylyje išryškėjo ir karsto kontūras (2,15×0,7 m). Įkapės: žalvariniai žiedelinis antsmilkinis, lankinė segė lenkta kojele, apyrankė, 2 įvijiniai žiedai, geležinis pjautuvas ir neaiškus koroduotas geležinio dirbinio fragmentas.